

IETS OVER DE AARDAPPELEN

Zouden er wel menschen zijn die geen aardappelen lusten? De een eet ze liever dan de ander, maar ik denk, dat bijna niemand ze staan laat.

Kom, ik wil u eens wat van de aardappelen vertellen.

Een driehonderd jaar geleden kende men in ons land den aardappel nog niet. Men at 's middags erwten, boonen, ook veel meelkost zooals brij en pap.

Nu leefde er in Engeland een man, die veel lust had om verre reizen te doen. Hij heette Drake. Later zult ge wel eens meer van hem hooren.

Drake kwam op zekeren dag van Amerika in zijn vaderland terug. Weldra ontmoette hij een vriend, die wij Hower zullen noemen.

— « Eene goede reis gehad ? » vroeg Hower na de eerste begroetingen.

— « Ja, en ik heb wat vreemds meegebracht uit de nieuwe wereld. »

— « Laat eens hooren ! Ge maakt me nieuwsgierig. »

— « Eene nieuwe vrucht, die men ginder aardappel noemt. Juist een goede naam, want 't is eene soort appel, die in de aarde groeit. Men roemt in Amerika die vrucht als eene zeer smakelijke spijs. Ik zal u eenige aardappelen ten geschenke geven. Ge moet ze planten en de nieuwe vruchten eens proeven. Ik voor mij vind ze ook lekker.

Hower nam dankbaar de aardappelen aan. Hij gelastte zijn tuinman ze te planten.

Drake vertrok weer en alles ging zijn gewonen gang, gedurende eenige maanden.

Op zekeren dag zei de hovenier tot Hower :

— Mijnheer, die vruchten welke ik van u moest planten, schijnen rijp te zijn.

— « Ha, dan willen wij ze eens proeven, antwoordde Hower. « Mijn vriend sprak er met veel lof van. We zullen een

feestje houden, om dien vermaarden aardappel in te wijden. Pluk er eene mand vol voor morgenavond. »

— « Best, mijnheer, ik zal er voor zorgen. »

Den volgenden dag heerschte er groote drukte in Howers woning. De rijke heer had talrijke vrienden genoodigd voor een feestmaal. De aardappel zou het voornaamste gerecht zijn.

Intusschen had de meid in de keuken de handen vol.

De hovenier had eene mand groene bollen gebracht en die moesten nu gekookt worden.

— « Ik heb niet veel vertrouwen in dezen nieuwen kost ! » mompelde Brigitta, zoo heette de keukenprinses.

— « Gij weet ook alles beter, » zei John, de knecht. « Als nu mijnheer Drake zegt, dat de aardappel smakelijk is, zoudt gij dan dien beroemden reiziger durven tegenspreken ? »

— « Al ben ik niet verder geweest dan mijn dorp en deze stad, toch heb ik een eigen smaak, » hernam Brigitta. « En deze aardappelen, zooals die groene bollen genoemd worden, zijn afschuwelijk bitter. »

— « Och ! gij zijt ook gewoon haverpap te eten. Uw mond is niet fijn genoeg, » plaagde John.

— « Proef dan zelf, bezemsteel ! Ge doet juist alsof ge in een koningswieg gelegen hebt. »

De knecht beet een stukje van zoo'n bol. Maar hij spuwde alles weer uit en trok daarbij een vermakelijk gezicht.

— « Lekker, hé, » riep Brigitta. « Overheerlijk nietwaar ? Dat is beter dan haverpap, vindt ge niet ? Van mij had Mijnheer Drake dat goedje gerust in Amerika mogen laten. »

— « Gij, lompe trekmutts, gij hebt de suiker vergeten ! » riep John boos.

— « Suiker ? » herhaalde de meid. « Mijn meester heeft van geen suiker gesproken. »

— « Kunt ge dat dan zelf niet begrijpen ? Suiker en aardappelen komen uit de verre landen. 't Spreekt van zelf, dat ze ook bij elkander behooren. Als wij appelcienen eten, doen we er toch ook wat bij. »

— « O, als 't om suiker te doen is, wil ik er wel den geheelen pot over strooien. Maar zelfs een vol baaltje van de beste suiker kan die afschuwelijken smaak niet wegnemen. »

— « Spoed u toch, ik hoor de rijtuigen al bollen. De gasten zijn daar ! »

— « Ze zullen toch zoo erg uitgehongerd niet wezen zeker, dat ze seffens aan tafel moeten ? »

— « Ge zijt altijd te laat. »

— « En gij altijd de eerste... met uw mond, » zei Brigitta, kalm haar werk verrichtende.

Weldra klonk de bel.

— « Hoort ge, ik moet het eten opbrengen ! » sprak John ongeduldig.

— « Wel begin maar, ge wilt toch met deze bittere bollen niet beginnen, zeker ? Ge zoudt ieders eetlust bederven. »

De knecht stond stijf gelijk eene kaars. Hij nam een schotel soep en met een gezicht, effen als een spiegel, bracht hij dat gerecht naar de feestzaal.

Daar waren talrijke heeren en dames vergaderd. Allen verkeerden in spanning, om de nieuwe vrucht te proeven.

— « Mijn vriend Drake roemde de aardappelen als een overheerlijk gerecht, » vertelde de gastheer.

« Ik ben gelukkig, geachte vrienden, u dezen avond die vermaarde vrucht te mogen aanbieden. Ik hoop, dat zij ons allen zal bevallen. Misschien ware de invoering van aardappelen eene groote weldaad voor ons land. »

Na deze korte rede deed Hower een teeken naar John. De knecht haastte zich naar de keuken.

— « Nu is 't om de aardappelen te doen, » zei hij zenuwachtig. « Rap, geef den schotel ! »

— « Ik moet eerst nog even de bloemen schikken. Mijnheer heeft me geboden, dat ik de schaal moet versieren. »

— « Maar spoed u dan wat. Als mijnheer boos wordt, daalt het onweer op mijn hoofd neer. Gij zit hier veilig in de keuken. »

— « Bedaar, vaatje buskruit ! En wind u zoo niet op, of ge struikelt over uwe lange beenen en valt met schotel en bitterbollen op den vloer. »

— « 'k Heb nu geen tijd, om u naar behooren te antwoorden. Men moest eens een busseltje stroo achter uw rug in brand steken, ge zoudt misschien wat vlugger worden, » sprak John, den schotel opnemende.

— « Kijk, wat vriendelijk, ge ziet zoo zuur, alsof ge nog zoo'n bolleke gegeten hadt. »

De knecht zette zijn gezicht in de vereischte plooi.

Toen hij in de zaal trad, werd hij, of beter, werden de aardappelen op levendig handgeklap onthaald.

Eindelijk stond de gewichtige schaal op tafel.

— « En nu, dames en heeren, » sprak de gastheer, « noodig ik u uit, de vreemde vrucht aan uwen smaak te onderwerpen. Eerst stel ik u voor op de gezondheid van den beroemden reiziger, Francis Drake, aan wien wij deze aardappelen te danken hebben, een glas wijn te ledigen ! »

Er heerschte geestdrift in de zaal. En Drakes ooren, die hunnen meester vergezelden, wie weet op welk eene afgelegene zee, moeten dien avond ongetwijfeld getuit hebben !

Iedere gast nam eenige bollen op zijn bord.

't Verlangde oogenblik was daar. Men begon te eten.

Iemand, die op dit oogenblik in de zaal moest getreden zijn, ware voorzeker in een luiden lach geschoten. John ook moest zich geweld aandoen, om zijn gelaat effen te houden.

Welke gezichten zag hij daar rond de tafel De een vertrok zijn mond al viezer dan de ander. Met graagte hadden de genoodigden in de nieuwe spijs gebeten, maar 't bekwam hun slecht. Ondanks Brigitta's suiker was de smaak der aardappelen afschuwelijk bitter.

Hower was de eenigste, die eene tweede mondvol nam. Hij moest de eer van zijn tafel ophouden. Maar de ongelukkige werd onpasselijk en gevoelde zich verplicht, de zaal gedurende eenige oogenblikken te verlaten.

— « Wijn ! » riep men hier.

— « Water ! » klonk het ginds.

— « Gruwelijk, gruwelijk ! » kloeg men daar.

— « We worden vergeven ! » kermde eene oude dame.

— « Drake is een schurk. Hij spot met ons ! » bulderde een heer.

— « 't Was wel noodig op zijne gezondheid te drinken ! » riep weer een ander met hevig spijt in zijne stem.

Hower kwam terug. De arme gastheer durfde van schaamte bijna niet de oogen opslaan.

— « Dames en Heeren, » sprak hij op doffen toon, « gij allen en ik zijn heden diep gehoond geworden. Ik begrijp het gedrag van Drake niet. Nooit zou ik dit van hem gedacht hebben ! Hij moet wellicht zelf bedrogen zijn ! »

Een der gasten stond op.

— « Vriend Hower, » zei hij met een zonderlinge vertrekking zijner lippen — de gevolgen nog van 't aardappelproefje — « vriend Hower, niemand onzer heeft ook maar een zweem van wrok tegen u. Wij zullen op den gepasten tijd rekenschap eischen van Francis Drake. »

— « Omdat die gelukzoeker een wit voetje heeft bij Hare Majesteit, onze Koningin, meent hij zeker, met ieder den spot te mogen drijven ! »

— « Hij zal het anders ondervinden ! » bulderde een oude heer. « John geef mij een glas wijn, » voegde hij er bij, « die verwenschte smaak wil maar niet verdwijnen ! »

De vroolijkheid was weg. Spoedig vertrokken de gasten.

John stond in de keuken. Hij hield zijn buik vast van 't lachen.

— « Wordt ge gek ! » riep Brigitta. « Is uw verstand in de zaal gebleven ? »

— « Zwig, zwig, ha, ha, ha, Brigitta... ha, ha, ha... dat hadt ge moeten zien... ha, ha, ha, ha... welke gezichten ! Nooit alhier vertoond ; nooit, nooit ! »

En de knecht kreeg eene nieuwe lachbui.

— « Maar wat is er dan toch gebeurd ? » vroeg de meid nieuwsgierig.

— « Wel ze beten in de bollen, en trokken toen gezichten, zoo koddig, dat ik alle geweld moest doen... maar laat me nu toch uitlachen... ha, ha, ha. » Er kwam geen einde aan het geschater.

— « Wat heb ik voorspeld ? » vroeg Brigitta zegevierend. « Ei, al heb ik maar haverpap gegeten, toch is mijn smaak van de slechtste niet. »

De bel klonk.

— « Rap, mijnheer roept u ! » waarschuwde de meid.

John onderdrukte zijne uitbundige vroolijkheid, en ging snel naar voren.

— « Vlug, haal den heelmeeester. Ik ben zeer onpasselijk ! » riep de heer Hower. « Die verwenschte vruchten. »

Weldra was de dokter daar. Hij diende den ongestelde een braakmiddel toe. Dan bracht Hower toch een rustigen nacht door.

Den volgenden morgen kwam hij in den hof.

— « Bevielen de vruchten ? » vroeg de tuinier, die nog van niets wist.

— « 't Is vergif. Rap, trek alle planten uit en verbrand ze ! »

— « Mijnheer ! »

— « Doe wat ik u zeg ! Ik ben er ziek van geweest en nog voel ik iets vreemds in mijne ingewanden. »

— Als 't zoo is... ! » hernam de hovenier.

En onmiddellijk rukte hij de aardappelstruiken uit. 't Duurde niet lang of de planten lagen in een vuurhoop.

Hower wandelde den hof op en neer.

— « Mijnheer ! » riep de hovenier.

— « Wat is er ! »

— « Zie, hier zijn andere bollen, witte. Ze zijn gaar gebraden in de asch. »

Nieuwsgierig trad de meester nader. Hij nam een der knollen — een echten aardappel — op en proefde er van.

— « Dat smaakt goed ! » mompelde hij. « Ha nu gaat mij een licht op ! » riep hij driftig. « Rap, tuinier, verzamel al die witte knollen en breng ze naar de keuken. Wij hebben heerlijk gemist. We kookten de groene bollen, die aan de struiken hingen, in plaats van de knollen, welke in den grond zitten ! »

En zoo was het inderdaad. De gasten hadden geen aardappelen gegeten ! Geen wonder, dat het kostje niet beviel !

Mijnheer Hower verzond nogmaals uitnodigingen en verzocht zijne vrienden dringend, terug aan zijne tafel te komen.

's Avonds zaten de dames en heeren weer rond den disch.

— « We hebben toch beiden ongelijk ! » zei John tot Brigitta.

— « 't Is waar, we spraken over wat, waarvan we niets wisten. Deze aardappelen zijn werkelijk overheerlijk. »

— « Ik kan er niet genoeg van eten. »

— « Pas op, of er blijft niets over voor de genoodigden. »

De knecht bracht den schotel binnen.

— « Die vruchten zien er beter uit ! » klonk het van alle kanten.

Hower was gelukkig.

— « Dames en Heeren, » sprak hij, « wij hebben mijn vriend Francis Drake verkeerd beoordeeld. Ik stel u voor een glas wijn te drinken op zijne gezondheid tot een teeken, dat onze woorden van gister avond als niet gesproken beschouwd moeten worden. »

Een levendig handgeklap en voetgetrappel getuigde, dat de vermaarde reiziger volkomen in zijne eer hersteld was.

En nu aan 't proeven!

— « Lekker! »

— « Smakelijk! »

— « Onovertroffen! »

— « Klokspijs! »

— « Overheerlijk! »

Zoo klonk het dooreen. De schotel geraakte ledig.

— « Die vrucht moet ingevoerd worden! » verklaarde ieder.

En zoo geschiedde het ook.

De aardappel werd algemeen in Engeland. Vandaar werd hij verder verbreid. En nu zouden wij hem niet meer kunnen missen.

Toen in 1847 in Vlaanderen de aardappeloogst mislukte, heerschte er groote ellende, een ware hongersnood.

Iemand, die dien jammerlijken tijd beleefde, vertelde mij :

— « Ik heb arme vrouwen gezien, die 's morgens gras zaten te eten langs den kant der baan. Uitgehongerde bedelaars bestormden onze hofstede en rukten ons het brood uit de handen. De honger maakte hen zelfs misdadig. Wij, boeren, waren gedwongen onder elkander eene wacht te vormen, om 's nachts onze woningen te beschermen tegen benden hongerlijders. En wij waren onmogelijk in staat al hunne ellende te lenigen.

Eens kwam ik in de hut van een werkman. Vader, moeder en een tiental kinderen zaten aan tafel; hun maal bestond uit gruis met rapen vermengd.

Ook in Conscience's redevoering over dit onderwerp, kunt ge lezen van de verschrikkelijke ellende, die de Vlaamsche bevolking teisterde.

In Ierland eet men drie malen daags aardappelen : 's morgens, 's noens en 's avonds.

Waarlijk de aardappel is eene hoogst nuttige vrucht.

A. Hans

De Bedelaar

en andere verhalen

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN

A. HANS

DE BEDELAAR
EN ANDERE VERHALEN

L. OPDEBEEK :—: UITGEVER :—: ANTWERPEN